

Hallituksen esitys Eduskunnalle rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskevaan eurooppalaiseen yleissopimukseen ja terrorismin vastustamista koskevaan eurooppalaiseen yleissopimukseen tehtyjen varaumien peruuttamisen hyväksymisestä sekä laiksi rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Euroopan neuvostossa vuonna 1957 tehtyyn rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskevaan eurooppalaiseen yleissopimukseen ja Euroopan neuvostossa vuonna 1977 tehtyyn terrorismin vastustamista koskevaan eurooppalaiseen yleissopimukseen tehtyjen varaumien peruuttamisen. Samalla ehdotetaan muutettavaksi rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta annettua lakia.

Suomi on tehnyt rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskevan eurooppalaisen yleissopimuksen 2 artiklan 1 kohtaan varauman luovuttamisen perusteena olevan rikoksen seuraamuksen keston (varauman ensimmäinen virke) ja sovitamatta olevan rangaistuksen vähimmäispituuden (varauman toinen virke) osalta. Varauman ensimmäinen virke on tullut mahdolliseksi peruuttaa vuonna 1999 voimaan tulleen rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta annetun lain 4 §:n muutoksen vuoksi. Varauman toinen virke voidaan peruuttaa muuttamalla sanotun lain 4 §:n 4 momenttia. Edellä mainitun aikaisemman ja nyt esitettävän lainmuutoksen seurauksena rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskevan eurooppalaisen yleissopimuksen 2 artiklan 1 kohtaan tehdyn varauman peruuttaminen kokonaan tulisi mahdolliseksi.

Suomen hyväksyessä terrorismin vastustamista koskevan eurooppalaisen yleissopimuksen Suomi teki sopimuksen 1 artiklaan varauman, koska rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta annettu laki antoi mahdollisuuden harkintaan sen suhteen, onko rikos luonteeltaan poliittinen teko vai ei. Sopimukseen tehdyn varauman peruuttaminen on tullut ajankohtaiseksi vuonna 1999 voimaan tulleen mainitun lain 6 §:n muutoksen johdosta ja toisaalta ottaen huomioon, ettei ole tarkoituksenmukaista säilyttää varaumaa suhteessa niihin yleissopimuksen sopimuspuoliin, jotka eivät samalla ole Euroopan unionin jäsenvaltioita.

Varaumien peruuttamisella ei puututa laissa säädettyihin muihin luovuttamisen esteisiin taikka niihin luovuttamiselle asetettaviin ehtoihin, joista säädetään muun muassa rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta annetussa laissa. Esityksellä ei ole vaikutuksia esimerkiksi kieltoon luovuttaa maahan, jossa kuolemanrangaistus uhkaa.

Varaumien peruuttamiset tulevat voimaan sen jälkeen, kun niistä on ilmoitettu tallettajalle.

Esitykseen sisältyvä ehdotus laiksi rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta annetun lain muuttamiseksi on tarkoitettu tulemaan voimaan heti, kun laki on hyväksytty ja vahvistettu.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila

1.1. Rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskevan eurooppalaisen yleissopimuksen varauman peruuttaminen

Tasavallan presidentti hyväksyi 12 päivänä helmikuuta 1971 Suomen liittymisen rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskevaan eurooppalaiseen yleissopimukseen (SopS 32—33/1971), jäljempänä eurooppalainen luovuttamissopimus. Suomen liittymiskirja talletettiin sopimuksen tallettajana toimivan Euroopan neuvoston pääsihteerin huostaan 12 päivänä toukokuuta 1971.

Liittymiskirjan tallettaessaan Suomi antoi yleissopimusta koskevan selityksen ja ilmoituksen sekä teki siihen viisi varaumaa. Yleissopimuksen 6 artiklaan kohdistuvassa selityksessä todettiin ”kansalaisilla” tarkoitettavan Suomen osalta Suomen, Islannin, Norjan, Ruotsin ja Tanskan kansalaisia sekä näissä valtioissa pysyvästi asuvia ulkomaalaisia. Yleissopimuksen 28 artiklan 3 kohdan osalta Suomi ilmoitti, että sopimuksen määräyksiä ei sovelleta luovuttamiseen toiselta puolelta Suomen tai toiselta puolelta Islannin, Norjan, Ruotsin tai Tanskan välillä. Suomen jättämät viisi varaumaa kohdistuivat tilapäisen tuomioistuimen tuomiovaltaan ja luovuttamisen epäämiseen silloin, kun luovuttaminen olisi inhimillisistä syistä kohtuutonta (1 artikla), luovuttamiskelpoisesta rikoksesta säädetyn rangaistuksen enimmäisaikaan ja sovitamatta olevasta seuraamuksesta johtuvaan vapaudenmenetykseen (2 artiklan 1 kohta), poliittisen rikoksen määritelmään (3 artiklan 3 kohta), sotilasrikoksesta rankaisemiseen tapauksissa, joissa sotilasrikoksena pidettävä teko samalla käsittää rikoksen, josta luovuttaminen on sallittu (4 artikla) sekä säilöön otetun henkilön, jonka osalta luovuttamiseen on suostuttu, vapaaksi päästämiseen (18 artikla).

Eurooppalaisen luovuttamissopimuksen 2 artikla sisältää määräykset rikoksista, joista luovutetaan. Artiklan 1 kohdan mukaan luovuttamispyyntöön on suostuttava kysymyksen ollessa sellaisista rikoksista, joista saattaa pyynnön esittäneen osapuolen

ja sen osapuolen, jolle pyyntö on esitetty, lain mukaan seurata yhden vuoden vapausrangaistus tai vapaudenmenetyksen käsittävä turvaamistoimenpide taikka sitä ankarampi rangaistus. Lisäksi edellytetään, että luovuttamispyynnön esittäneessä valtiossa tuomittu rikosentekijä luovutettaisiin rangaistuksen täytäntöönpanoa varten, jos määrätyn seuraamuksen kestoaika on vähintään neljä kuukautta. Koska rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta annetun lain (456/1970), jäljempänä yleinen luovuttamislaki, 4 § oli Suomen liittymisajankohtana ristiriidassa kyseisen kohdan kanssa, Suomi teki sopimuksen 2 artiklan 1 kohtaan varauman. Viittaus Suomen tekemään varaumaan sisältyy eurooppalaisen luovuttamissopimuksen voimaansaattamisesta annetun asetuksen (640/1971) 2 §:n 1 momenttiin.

Eurooppalaisen luovuttamissopimuksen on ratifioinut 40 valtiota, muun muassa kaikki Euroopan unionin jäsenvaltiot. Suomen lisäksi muut Pohjoismaat sekä Ranska, Portugali, Romania, Venäjä, Sveitsi, Ukraina, Yhdistyneet Kuningaskunnat ja Israel ovat tehneet yleissopimukseen sen 2 artiklaa koskevan varauman. Albania, Espanja ja Itävalta ovat antaneet kyseistä artiklaa koskevan julistuksen. Muiden Pohjoismaiden ja Portugalin sopimuksen 2 artiklan 1 kohtaan tekemät varaukset vastaavat asiasisällöllisesti Suomen tekemän varauman ensimmäistä virkettä eli luovuttamisvelvollisuus on rajoitettu koskemaan vain niitä rikoksia, joista kyseisen maan lain mukaan voi seurata vuoden vapausrangaistusta ankarampi rangaistus. Suomi on ainoa valtio, joka on tehnyt sopimuksen 2 artiklan 1 kohtaan sovitamatta olevan rangaistuksen vähimmäispituutta koskevan varauman.

Euroopan unionin oikeus- ja sisäasiain neuvosto hyväksyi marraskuussa 1993 julistuksen, jossa neuvoston alaiset toimielimet valtuutettiin selvittämään, olisiko jäsenvaltioiden välillä tarpeen tehdä yleissopimus, joka täydentäisi eurooppalaista luovuttamissopimusta. Selvitystyö johti ensin yksinkertaistetusta menettelystä Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä rikoksen johdosta tapahtuvassa luovuttamisessa

Brysselissä 10 päivänä maaliskuuta 1995 tehdyn yleissopimuksen (SopS 73/1999), jäljempänä yksinkertaistettua menettelyä koskeva sopimus, ja sen jälkeen Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Brysselissä 27 päivänä syyskuuta 1996 tehdyn yleissopimuksen (SopS 71/1999), jäljempänä EU:n luovuttamissopimus, allekirjoittamiseen. Suomi liittyi kyseisiin yleissopimuksiin 7 päivänä huhtikuuta 1999.

Yksinkertaista menettelyä koskeva sopimus ei ole itsenäinen, vaan sen 1 artiklan mukaan sopimus täydentää eurooppalaista luovuttamissopimusta. Sopimus mahdollistaa nopeamman luovuttamismenettelyn tilanteissa, joissa luovutettavaksi pyydetty henkilö suostuu luovuttamiseensa.

EU:n luovuttamissopimuksen tavoitteena on helpottaa ja nopeuttaa rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä. EU:n luovuttamissopimus täydentää eurooppalaista luovuttamissopimusta.

EU:n luovuttamissopimuksessa luovuttamiskelpoisten rikosten alaa on laajennettu eurooppalaisesta luovuttamissopimuksesta. EU:n luovuttamissopimus velvoittaa luovuttamaan rikoksesta, josta pyynnön vastaanottaneen jäsenvaltion lain mukaan saattaa seurata vapausrangaistus tai vapaudenmenetyksen käsittävä turvaamistoimenpide, jonka enimmäisaika on vähintään kuusi kuukautta.

Lisäksi edellytetään, että rikoksesta voi luovuttamispyynnön esittäneen jäsenvaltion lain mukaan seurata vapausrangaistus tai vapaudenmenetyksen käsittävä turvaamistoimenpide, jonka enimmäisaika on vähintään 12 kuukautta (2 artiklan 1 kohta).

Suomen liittyminen EU:n luovuttamissopimukseen ja yksinkertaistettua menettelyä koskevaan sopimukseen aiheuttivat tarpeen muuttaa yleistä luovuttamislakia. Tämän johdosta hallitus antoi 30 päivänä lokakuuta 1998 eduskunnalle esityksen rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä tehdyn yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ja yksinkertaistetusta menettelystä Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä rikoksen johdosta tapahtuvassa luovuttamisessa tehdyn yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä sekä laiksi rikoksen johdosta

tapahtuvassa luovuttamisesta annetun lain muuttamisesta (HE 187/1998 vp). Tarkoituksena oli saattaa sopimukset eduskunnan hyväksyttäväksi sekä samalla saattaa kansallinen lainsäädäntö sopusointuun sopimusvelvoitteiden kanssa yleistä luovuttamislakia muuttamalla.

Eduskunta hyväksyi esityksessä ehdotetun mukaisesti yleisen luovuttamislain 4 §:n 1 momentin muutettavaksi EU:n luovuttamissopimuksessa edellytettyä laajemmin eli saman sisältöiseksi kuin eurooppalaisen luovuttamissopimuksen 2 artiklan 1 kohdan ensimmäinen virke. Lisäksi 4 §:ään lisättiin uusi 2 momentti, jossa määritellään luovuttamiskelpoisten rikosten ala luovutettaessa rikoksentekejiä toiseen Euroopan unionin, jäljempänä EU, jäsenvaltioon. Yleisen luovuttamislain 4 §:ää koskevissa yksityiskohtaisissa perusteluissa todettiin, että 4 §:n 1 momenttia koskevan muutoksen voimaantultua Suomi voisi peruuttaa mainittua artiklaa koskevan varauman. Muutos saatettiin voimaan rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta annetun lain muuttamisesta annetulla lailla (182/1999).

Eurooppalaiseen luovuttamissopimukseen tehdyn varauman poiston tultua ajankohtaiseksi, todettiin, että olisi tarkoituksenmukaista poistaa 2 artiklan 1 kohtaan tehty varauksen kokonaan. Varauman poistaminen kokonaan edellyttää kuitenkin yleisen luovuttamislain 4 §:n 4 momentin muuttamista siten, että se vastaa eurooppalaisen luovuttamis-sopimuksen 2 artiklan 1 kohdan toista virkettä. Tämän jälkeen luovuttaminen rangaistuksen täytäntöönpanoa varten olisi mahdollista, jos määrätty seuraamus käsittää vähintään neljän kuukauden vapaudenmenetyksen.

1.2. Terrorismin vastustamista koskevan eurooppalaisen yleissopimuksen varauman peruuttaminen

Tasavallan presidentti hyväksyi 22 päivänä joulukuuta 1989 terrorismin vastustamista koskevan eurooppalaisen yleissopimuksen (SopS 16/1990), jäljempänä eurooppalainen terrorismisopimus. Suomen hyväksymiskirja talletettiin sopimuksen tallettajana toimivan Euroopan neuvoston pääsihteerin huostaan 9 päivänä toukokuuta 1990.

Eurooppalaisen terrorismisopimuksen yksi

lähtökohta on se Suomenkin lainsäädäntöön kuuluva periaate, ettei poliittisesta rikoksesta saa luovuttaa. Eurooppalaisen terrorismisopimuksen mukaan sen 1 artiklassa mainittuja tekoja ei kuitenkaan tule pitää sellaisina poliittisina rikoksina, joista ei saa luovuttaa. Suomen hyväksyessä yleissopimuksen yleisen luovuttamislain 6 § sisälsi yleisen poliittisia rikoksia koskevan luovuttamiskiellon, joka antoi mahdollisuuden harkita sitä, onko rikos luonteeltaan kokonaisuudessaan poliittinen teko vai ei. Koska yleissopimuksen katsottiin tältä osin rajoittavan yleisen luovuttamislain mukaista harkintavaltaa, Suomi teki sopimuksen 1 artiklaan sen 13 artiklassa mahdollistetun varauman, jonka mukaan Suomi pidättää itsellään oikeuden kieltäytyä luovuttamasta jonkin 1 artiklassa mainitun rikoksen johdosta, jos se pitää sitä poliittisena rikoksena. Viittaus Suomen tekemään varaumaan sisältyy terrorismin vastustamista koskevan eurooppalaisen yleissopimuksen voimaansaattamisesta annettuun asetukseen (412/1990).

Eurooppalaisen terrorismisopimuksen on ratifioinut tai siihen on liittynyt 36 valtiota. Belgia, Bulgaria, Kypros, Tanska, Viro, Ranska, Kreikka, Unkari, Islanti, Italia, Malta, Alankomaat, Norja, Ruotsi ja Sveitsi ovat Suomen lisäksi tehneet sopimuksen 1 artiklaan sen 13 artiklan 1 kappaleessa tarkoitetun varauman kieltäytyä luovuttamasta rikoksen johdosta, jota valtio pitää poliittisena rikoksena.

Edellä eurooppalaisen luovuttamissopimuksen perustelujen yhteydessä selostettu Suomen liittyminen EU:n luovuttamissopimukseen ja yksinkertaistettua menettelyä koskevaan sopimukseen aiheuttivat tarpeen muuttaa yleistä luovuttamislakia myös sen 6 §:ään sisältyvän poliittisia rikoksia koskevan luovuttamiskiellon osalta. Koska EU:n luovuttamissopimuksen 5 artiklan 1 kohdan mukaan mitään rikosta ei EU:n jäsenvaltioiden välillä ole pidettävä poliittisena rikoksena, poliittiseen rikokseen liittyvänä rikoksena tai poliittisista vaikuttimista tehtynä rikoksena, yleisen luovuttamislain 6 §:ään lisättiin edellä mainitulla yleistä luovutuslakia muuttaneella lailla uusi 3 momentti, jossa todetaan, että luovuttamiskieltoa ei sovelleta EU:n jäsenvaltioon tapahtuvissa henkilön luovutuksissa. Säännöstä ei sovelleta

Suomen kansalaiseen. EU:n luovuttamissopimuksen 5 artiklan 4 kohdassa todetaan lisäksi, että eurooppalaisen terrorismisopimuksen 13 artiklan nojalla tehtyjä varaumia ei sovelleta jäsenvaltioiden välisessä luovuttamisessa. Liittyminen EU:n luovuttamissopimukseen teki siten eurooppalaiseen terrorismisopimukseen tehdyn varauman peruuttamisen EU:n jäsenvaltioihin nähden tarpeelliseksi.

Tarkasteltaessa tarkemmin varauman peruuttamista suhteessa EU:n jäsenvaltioihin todettiin, ettei varauman säilyttäminen ole tarkoituksenmukaista myöskään suhteessa niihin sopimuspuoliin, jotka eivät samalla ole EU:n jäsenvaltioita. Vaikka yleisen luovuttamislain 6 §:ää ei olekaan muihin kuin EU:n jäsenvaltioihin tapahtuvan luovuttamisen osalta muutettu, on tulkinta poliittisesta rikoksesta muuttunut siten, että eurooppalaisen terrorismisopimuksen 1 artiklassa tarkoitettuja rikoksia ei voida missään olosuhteissa pitää poliittisina rikoksina. Tähän tulkintaan ovat vaikuttaneet muun ohella Yhdistyneiden Kansakuntien VI komitean puitteissa valmistellut tai valmisteltavat terrorismia koskevat yleissopimukset, joissa kaikissa pyritään kriminalisoimaan tietyt väkivallanteot ja ryhtymään toimiin niihin syyllistyneiden saattamiseksi vastuuseen teoistaan. Näin ollen enää ei voida pitää perusteltuna eurooppalaiseen terrorismisopimukseen liittyttäessä vallinnutta näkemystä, jonka mukaan Suomella tulee säilyä mahdollisimman laaja harkintavalta päätettäessä, onko kyseessä poliittinen rikos, josta ei voida luovuttaa.

2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Esityksen tavoitteena on saattaa Suomen lainsäädäntö sekä eurooppalaisen luovuttamissopimuksen 2 artiklan 1 kohta vastaamaan toisiaan. Esityksen tavoitteena on myös saattaa Suomen velvoitteet eurooppalaisen terrorismisopimuksen osalta sopusointuun Suomen lainsäädännön ja Suomen muiden kansainvälisten velvoitteiden sekä tapahtuneen kehityksen kanssa.

Esityksellä pyydetään eduskunnan hyväksymistä ensinnäkin eurooppalaisen luovuttamissopimuksen 2 artiklan 1 kohtaan tehdyn varauman peruuttamiselle. Varauman

peruuttaminen on tullut ajankohtaiseksi yleisen luovuttamislain 4 §:n 1 momentin muutoksen ja nyt eduskunnan hyväksyttäväksi esitettävän lain 4 §:n 4 momentin muuttamisen johdosta. Toiseksi esityksellä pyydetään eduskunnan suostumusta eurooppalaisen terrorismisopimuksen 1 artiklaan tehdyn varauman peruuttamiselle. Eurooppalaisen terrorismisopimuksen varauman peruuttaminen on tullut ajankohtaiseksi toisaalta EU:n luovuttamissopimukseen liittymisen johdosta ja toisaalta, koska varauman säilyttämistä suhteessa niihin eurooppalaisen terrorismisopimuksen sopimuspuoliin, jotka eivät samalla ole EU:n jäsenvaltioita, ei pidetä nykyoloissa tarkoituksenmukaisena.

3. Esityksen vaikutukset

Esityksellä ei ole taloudellisia vaikutuksia, organisaatio- tai henkilöstövaikutuksia eikä myöskään yritys- tai ympäristövaikutuksia. Esityksen johdosta vieraassa valtiossa tuomittu rikoksentekijä voidaan luovuttaa Suomesta rangaistuksen täytäntöönpanoa varten samoilla edellytyksillä kuin muissa eurooppalaisen yleissopimuksen sopimusvaltioissa oleskelevat rikoksentekijät voidaan luovuttaa.

4. Asian valmistelu

Nyt käsiteltävänä oleva varaumien peruuttamista ja luovuttamislain muuttamista koskeva hallituksen esitys on laadittu virkatyönä ulkoasiainministeriössä yhteistyössä oikeusministeriön kanssa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskevan eurooppalaisen yleissopimuksen varauman peruuttaminen

Eurooppalaisen luovuttamissopimuksen 2 artiklan 1 kohtaan tekemänsä varauman perusteella Suomi voi luovuttaa rikoksentehtäjän vain sellaisesta rikoksesta, josta Suomen lain mukaan saattaa seurata vuoden vapausrangaistusta ankarampi rangaistus. Jos joku vieraassa valtiossa on tuomittu sanotunlaisesta teosta, Suomi voi suostua luovuttamista koskevaan pyyntöön vain, jos sovittamatta oleva seuraamus käsittää vähintään neljän kuukauden vapaudenmenetyksen.

Suomen varauma laadittiin tuolloin voimassa olleen yleisen luovuttamislain 4 §:n 1 ja 2 momentin perusteella. Lain 4 §:n 1 momentissa säädettiin luovuttamisen edellytykseksi, että rikoksesta Suomessa vastaavissa olosuhteissa tehtynä Suomen lain mukaan saattaa seurata vuoden vapausrangaistusta ankarampi rangaistus. Silloisen luovuttamislain 4 §:n 2 momentissa käytettiin käsitettä sovittamatta olevasta seuraamuksesta, kun taas eurooppalaisen luovuttamissopimuksen 2 artiklan 1 kohdan mukaan rangaistuksen täytäntöönpanoa varten luovuttamiseen on suostuttava silloin, kun määrätyn seuraamuksen kestoaika on vähintään neljä kuukautta. Tällä erolla on merkitystä esimerkiksi silloin, kun pyydetään vähintään neljän kuukauden vapausrangaistukseen tuomitun ja ehdonalaan vapautteen päästetyn luovuttamista kolmen kuukauden jäännösrangaistuksen täytäntöönpanoa varten. Luovuttamispyyntöön olisi tällöin yleissopimuksen mukaan suostuttava, vaikka se yleisen luovuttamislain mukaan olisi kiellettyä. Tämän vuoksi Suomi jätti aikanaan yleissopimukseen varauman, jonka mukaan sovittamatta olevan seuraamuksen näissä tapauksissa tulee käsittää vähintään neljän kuukauden vapaudenmenetys.

Luovuttamista koskevat säännökset ovat sittemmin muuttuneet eduskunnan hyväksytyä yleisen luovuttamislain

muutoksen samalla, kun se hyväksyi EU:n luovuttamissopimuksen ja yksinkertaistettua menettelyä koskevan sopimuksen. Tässä yhteydessä eduskunta hyväksyi yleisen luovuttamislain 4 §:n 1 momentin muutettavaksi saman sisältöiseksi kuin eurooppalaisen luovuttamissopimuksen 2 artiklan 1 kohdan ensimmäinen virke. Muutoksella laajennettiin luovuttamiskelpoisten rikosten alaa yleisesti eikä ainoastaan suhteessa EU:n jäsenvaltioihin. Lisäksi 4 §:ään lisättiin uusi 2 momentti, jossa määritellään luovuttamiskelpoisten rikosten ala silloin, kun on kyse luovuttamisesta EU:n jäsenvaltioon. Sen mukaan voidaan luovuttaa henkilö, joka ei ole Suomen kansalainen, sellaisesta rikoksesta, josta Suomessa vastaavissa olosuhteissa tehtynä Suomen lain mukaan säädetty ankaran rangaistus on vähintään kuusi kuukautta vankeutta ja josta pyynnön esittäneen valtion lain mukaan saattaa seurata vapausrangaistus tai vapaudenmenetyksen käsittävä turvaamistoimenpide, jonka enimmäisaika on vähintään vuosi. Sovittamatta olevaa seuraamusta koskevaa yleisen luovuttamislain 4 §:n 4 momenttia ei kuitenkaan tässä yhteydessä muutettu yhdenmukaiseksi eurooppalaisen luovuttamissopimuksen 2 artiklan 1 kohdan toisen virkkeen kanssa. Yleisen luovuttamislain 4 §:n 1 momentin muutos tuli voimaan 1 päivänä maaliskuuta 1999.

Muutoksen johdosta eurooppalaisen luovuttamissopimuksen 2 artiklan 1 kohtaan tehty varauma tuli tarpeettomaksi siltä osin, kun kyse on luovuttamisen perusteena olevan rikoksen rangaistuksen enimmäisajasta. Varauman peruuttamisen tarpeellisuudesta mainittiin eduskunnalle annetussa hallituksen esityksessä, sen yleisen luovuttamislain 4 §:ää koskevissa yksityiskohtaisissa perusteluissa. Perusteluissa todettiin, että yleisen luovuttamislain 4 §:n 1 momentin muutoksella luovuttamiskelpoisten rikosten alaa hajennettaisiin yleisesti eikä ainoastaan suhteessa EU:n jäsenvaltioihin. Muutoksella ei katsottu olevan suurta merkitystä käytännössä, mutta sillä Suomen

lainsäädäntö saatettaisiin vastaamaan eurooppalaisen luovuttamissopimuksen 2 artiklaa. Muutoksen voimaantulon jälkeen Suomi voisi poistaa mainittua artiklaa koskevan varauman.

Eurooppalaisen luovuttamissopimukseen tehdyn varauman poistoa tarkemmin selvitettyä todettiin, että olisi tarkoituksenmukaista poistaa 2 artiklan 1 kohtaan tehty varauma kokonaan, eikä vain siltä osin kuin yleistä luovuttamislakia oli muutettu. Jotta varauma voitaisiin poistaa kokonaan, yleisen luovuttamislain 4 §:n 4 momenttia tulisi muuttaa siten, että se vastaisi eurooppalaisen luovuttamissopimuksen määräyksiä. Muutoksen johdosta luovuttaminen rangaistuksen täytäntöönpanoa varten olisi mahdollista, jos määrätty seuraamus käsittäisi vähintään neljän kuukauden vapaudenmenetyksen. Vasta esitetyn 4 §:n 4 momentin muuttamisen jälkeen luovuttamissopimuksen 2 artiklan 1 kohtaan tehty varauma olisi mahdollista kokonaisuudessaan peruuttaa.

Esityksen mukaan varauma on tarkoituksenmukaista peruuttaa kokonaan ja saattaa yleinen luovuttamislaki vastaamaan eurooppalaista luovuttamissopimusta lähinnä sillä perusteella, että Suomi on ainoa valtio, jolla on varauma, joka koskee rangaistuksen täytäntöönpanoon liittyviä 2 artiklan 1 kohdan määräyksiä. Yleissopimuksen 26 artikla sallii varauman tekemisen minkä tahansa määräyksen tai määräysten suhteen, mutta yleissopimuksen selitysmuistiossa ilmaistun periaatteen mukaan varauman tulee kuitenkin olla hyvin perusteltavissa ja koskea oleellisia seikkoja sekä johtua sopimuspuolen oikeusjärjestyksessä omaksutuista pääperiaatteista. Suomen varauma on mahdollistanut sen, ettei Suomen ole tarvinnut hyväksyä luovuttamispyyntöjä, jotka koskevat alle neljän kuukauden sovitamatta olevia vapausrangaistuksia. Tämä on ollut käytännön syistä perusteltua, sillä luovuttamismenettely on usein useita kuukausia kestävä prosessi, ja lyhyt sovitamatta oleva vapausrangaistus saattaa tulla kärsityksi jo luovuttamismenettelyn aikana.

Toisaalta jo eurooppalaisen luovuttamissopimuksen määräykset sulkevat osan lyhyistä vapausrangaistuksista yleissopimuksen soveltamisalan ulkopuolelle, koska sen määräykset soveltuvat ainoastaan sellaisiin tuo-

mioihin, jotka sisältävät vähintään neljän kuukauden vapaudenmenetyksen. Tätä lyhyempänä tuomitut vapausrangaistukset eivät kuulu yleissopimuksen soveltamisalaan, vaikka Suomi poistaisi varaumansa. Täysin perusteltuna ei voida myöskään pitää sitä, että Suomen varauman takia Suomen alueella oleva henkilö saa erilaisen kohtelun kuin toisessa eurooppalaiseen yleissopimukseen liittyneessä valtiossa oleva henkilö. Lisäksi Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä sovellettava yksinkertaistettu luovuttamismenettely mahdollistaa nopeinkin luovuttamisen tilanteissa, jossa luovutettavaksi pyydetty henkilö suostuu luovuttamiseensa.

Näillä perusteilla esityksessä on katsottu perustelluksi, että yleisen luovuttamislain 4 §:n 4 momentti muutetaan vastaamaan eurooppalaisen luovuttamissopimuksen 2 artiklan 1 kohdan toista virkettä ja että 2 artiklan 1 kohtaa koskeva varauma voidaan tämän jälkeen poistaa kokonaan. Muutos johtaisi siihen, että myös lyhyiden jäännösrangaistusten täytäntöönpanon osalta Suomi kohtelisi alueellaan olevia luovutettavaksi pyydettyjä henkilöitä samalla tavoin kuin muutkin eurooppalaiseen luovuttamissopimukseen liittyneet valtiot. Muutoksella ei arvioida olevan suurta merkitystä käytännössä. Luovuttamista pyytävän valtion harkintaan jää, katsooko se tarpeelliseksi käyttää luovuttamismenettelyä lyhyen jäännösrangaistuksen panemiseksi täytäntöön.

Varauman peruuttamisella ei ole vaikutusta yleisessä luovuttamislaissa säädettyihin muihin luovutuksen esteisiin ja luovuttamispyyntöön suostuttaessa asetettaviin ehtoihin. Näin ollen varauman peruuttamisella ei ole vaikutusta esimerkiksi yleisen luovuttamislain 7 §:ään, jonka mukaan luovuttaa ei saa, jos on pelättävissä luovutettavaksi pyydetyn henkilön joutuvan rotunsa, kansallisuutensa, uskontonsa, poliittisen katsomuksensa tai yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisensa vuoksi taikka poliittisista olosuhteista johtuen henkeään tai vapauttaan uhkaavan tai muun vainon kohteeksi. Varauman peruuttamisella ei myöskään ole vaikutusta yleisen luovuttamislain 8 §:ään. Pykälän mukaan luovuttamiseen ei voida suostua, jos luovuttaminen asianomaisen henkilön ikään, terveydentilaan tai muihin henkilökohtaisiin seikkoihin katsoen taikka erityisiin olosuhteisiin nähden olisi kohtuutonta.

2. Terrorismin vastustamista koskevan eurooppalaisen yleissopimuksen varauman peruuttaminen

Eurooppalaisen terrorismisopimuksen 13 artiklan mukaan sopimusvaltio voi tehdä sopimukseen varauman, jonka mukaan se voi kieltäytyä luovuttamasta mistään sopimuksen 1 artiklassa mainitusta rikoksesta, jota se pitää poliittisena rikoksena, mikäli se samalla sitoutuu ottamaan huomioon rikoksen luonnetta arvioidessaan sen vakavuuden. Sopimuksen 1 artiklassa mainitut rikokset tarkoittavat Haagissa 16 päivänä joulukuuta 1970 allekirjoitetun ilma-alusten laittoman haltuunoton ehkäisemistä koskevan yleissopimuksen (SopS 62/1971) alaan kuuluvia rikoksia (a kohta); Montrealissa 23 päivänä syyskuuta 1971 allekirjoitetun siviili-ilmailun turvallisuuteen kohdistuvien laittomien tekojen ehkäisemistä koskevan yleissopimuksen (SopS 56/1973) alaan kuuluvia rikoksia (b kohta); vakavaa rikosta, joka sisältää kansainvälisesti suojattujen henkilöiden, mukaan lukien diplomaattiedustajien, henkeen, ruumiilliseen koskemattomuuteen tai vapautteen kohdistuvan hyökkäyksen (c kohta); rikosta, joka sisältää ihmisryöstön, panttivangin ottamisen tai vakavan laittoman vapaudenriiston (d kohta); rikosta, joka sisältää pommin, kranaatin, raketin, konetuliaseen tai kirje- tai pakettipommin käytön, jos tämä käyttö aiheuttaa yleistä vaaraa ihmisille (e kohta) taikka edellä mainittujen rikosten yritystä ja osallisuutta niihin tai niiden yritykseen (f kohta). Suomen hyväksyessä eurooppalaisen terrorismisopimuksen Suomi teki sopimuksen 1 artiklaan sen 13 artiklassa mahdollistetun varauman, koska hyväksymishetkellä voimassa olleen rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta annetun lain mahdollistamaa harkintavaltaa ei haluttu rajoittaa 1 artiklan vaatimalla tavalla. Yleinen luovuttamislaki antoi mahdollisuuden harkita sitä, onko rikos luonteeltaan poliittinen rikos vai ei. Varauman tekemisen sopimuksen 1 artiklaan katsottiin jättävän Suomen viranomaisille riittävästi harkintavaltaa arvioidessaan sitä, millaisia tekoja rikosentekijän luovuttamisesta päätettäessä on pidettävä luonteeltaan poliittisina. Varauman

tekemisen katsottiin myös takaavan sen, että yleisen luovuttamislain säännökset olisivat sopusoinnussa eurooppalaisen terrorismisopimuksen kanssa. Suomen liittyessä vuonna 1999 EU:n luovuttamissopimukseen yleisen luovuttamislain 6 §:ään lisättiin uusi 3 momentti, jonka mukaan pykälän 1 momentissa tarkoitettua kieltoa luovuttaa poliittisesta rikoksesta ei sovellettaisi silloin, kun kyse on luovuttamisesta EU:n jäsenvaltioon. Muutos johtui siitä, että EU:n luovuttamissopimuksen 5 artiklan 1 kohdan mukaan mitään rikosta ei EU:n jäsenvaltioiden välillä ole pidettävä poliittisena rikoksena, poliittiseen rikokseen liittyvänä rikoksena tai poliittisista vaikuttimista tehtynä rikoksena. Artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltio voi ilmoittaessaan sopimuksen valtionsisäisestä voimaan saattamisesta antaa julistuksen, jonka mukaan se soveltaa 1 kohtaa ainoastaan eurooppalaisen terrorismisopimuksen 1 ja 2 artiklassa mainittuihin rikoksiin sekä EU:n luovuttamissopimuksen 3 artiklan 4 kohdassa määriteltyyn salahankkeeseen tai yhteenliittäytymiseen eurooppalaisen terroristisopimuksen 1 ja 2 artiklassa tarkoitettujen rikosten tekemiseksi. Suomi ei liittymishetkellä antanut kyseistä julistusta. Artiklan 4 kohdassa edellytetään lisäksi, että eurooppalaisen terrorismisopimuksen 13 artiklan nojalla tehtyjä varaumia ei sovelleta jäsenvaltioiden välillä tapahtuvassa luovuttamisessa. Yleisen luovuttamislain 6 §:n 3 momentin säännöstä ei sovelleta Suomen kansalaiseen, koska Suomen kansalaista ei yleisen luovuttamislain 2 §:n mukaan luovuteta poliittisesta rikoksesta. Yleisen luovuttamislain muutosta koskevan hallituksen esityksen EU:n luovuttamissopimuksen 5 artiklaa koskevissa yksityiskohtaisissa perusteluissa todettiin, että 6 §:n muutos vastaisi 5 artiklan tarkoitusta, jonka mukaan demokraattisia periaatteita kunnioittavien jäsenvaltioiden tulisi voida luottaa toistensa järjestelmiin siinä määrin, että poliittisia rikoksia koskevaa luovuttamiskieltoa ei olisi tarpeen pitää voimassa. Käytännössä muutoksella ei arvioitu olevan suurta merkitystä. Yleisen luovuttamislain voimassaoloaikana luovuttamisesta ei tiettävästi ole kieltäydytty sillä perusteella, että kyseessä olisi poliittinen rikos. EU:n luovuttamissopimuksen

ratifioimisen yhteydessä tehty lainmuutos vastasi myös Suomen hallituksen EU:n luovuttamisopimuksen valmistelua koskevissa neuvotteluissa omaksumaa kantaa, jonka eduskunnan lakivaliokunta on lausunnossaan (LaVL 2/1996 vp) hyväksynyt.

Yleisen luovuttamislain 6 §:n muutoksen johdosta eurooppalaisen terrorismisopimuksen 1 artiklaan tehty varauksen peruuttaa suhteessa EU:n jäsenvaltioihin. Koska täysin perusteltuna ei voida pitää tilannetta, jossa Suomen alueella oleva eurooppalaisen terrorismisopimuksen hyväksyneen valtion kansalainen saa erilaisen kohtelun sen mukaan, onko kyseessä samalla EU:n jäsenvaltion kansalainen, on esityksessä katsottu perustelluksi, että eurooppalaisen terrorismisopimuksen 1 artiklaan tehty varauksen peruutettaisiin kokonaan. Voidaan myös katsoa, että koska eurooppalainen terrorismisopimus on avoinna allekirjoitusta varten vain Euroopan neuvoston jäsenvaltioille, tämä antaa sinänsä riittävät takeet yleissopimuksen varauksen poistamiselle.

Lisäksi varauksen peruuttamista voidaan perustella poliittista rikosta koskevan tulkinnan muutoksella, jonka mukaan eurooppalaisen terrorismisopimuksen 1 artiklassa tarkoitettuja rikoksia ei voida nykyään missään olosuhteissa pitää poliittisina rikoksina. Näin ollen enää ei voida pitää perusteltuna eurooppalaiseen terrorismisopimukseen liittyessä vallinnutta näkemystä, jonka mukaan Suomella tulee säilyä mahdollisimman laaja harkintavalta päätettäessä, onko kyseessä poliittinen rikos, josta ei voida luovuttaa.

Edellä mainittuun tulkinnan muutokseen ovat vaikuttaneet muun muassa YK:n VI komitean puitteissa valmistellut tai valmisteltavana olevat terrorismin vastustamista koskevat yleissopimukset. Näihin sopimuksiin kuuluvat terrorististen pommi-iskujen torjumista koskeva 15 päivänä joulukuuta 1997 New Yorkissa tehty kansainvälinen yleissopimus, terrorismin rahoituksen vastustamista koskeva New Yorkissa 9 päivänä joulukuuta 1999 tehty kansainvälinen yleissopimus sekä YK:ssa käytännössä varsin pitkälle valmisteltu vuonna 1998 aloitettu ydinräjähdeterrorismin vastainen yleissopimus ja parhaillaan valmisteltavana oleva kokonaisvaltainen

terrorisminvastainen yleissopimus. Suomi on allekirjoittanut terrorististen pommi-iskujen torjumista koskevan kansainvälisen yleissopimuksen 23 päivänä tammikuuta 1998 ja terrorismin rahoituksen vastustamista koskevan kansainvälisen yleissopimuksen 10 päivänä tammikuuta 2000.

Vuonna 1997 tehdyn terrorististen pommi-iskujen torjumista koskevan kansainvälisen yleissopimuksen 11 artiklassa nimenomaisesti todetaan, että päätettäessä luovuttamisesta tai keskinäisestä oikeusavusta ei mitään yleissopimuksen 2 artiklassa tarkoitetuista rikoksista pidetä poliittisena rikoksena. Vastaava nimenomainen sopimusmääräys sisältyy myös vuonna 1999 tehtyyn terrorismin rahoituksen vastustamista koskevan kansainvälisen yleissopimuksen 14 artiklaan. Näiden yleissopimusten 2 artiklassa tarkoitettut teot kattavat ainakin eurooppalaisen terrorismisopimuksen 1 artiklan e kohdassa mainitut rikokset, joita ei voida pitää enää poliittisina rikoksina ainakaan sen jälkeen, kun Suomi on hyväksynyt sanotut yleissopimukset. Terrorististen pommi-iskujen torjumista koskevan kansainvälisen yleissopimuksen hyväksymistä koskeva hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle mahdollisimman pian. Myös terrorismin rahoituksen vastustamista koskevan kansainvälisen yleissopimuksen hyväksymistä koskevan hallituksen esityksen valmistelua on kiirehditty.

Edellä sanotun perusteella eurooppalaiseen terrorismisopimukseen tehdyn varauksen peruuttaminen palvelisi myös muiden terrorismia koskevien yleissopimusten hyväksymistä. Tämän vuoksi varauksen esitetään peruutettavaksi kokonaisuudessaan. Yleisen luovuttamislain 6 §:ää, jonka mukaan poliittisesta rikoksesta ei saa luovuttaa, ei kuitenkaan ole syytä muuttaa. Yleisen luovuttamislain 6 § sisältää kiellon luovuttaa poliittisesta rikoksesta ja eurooppalainen terrorismisopimus perustuu samalle periaatteelle. Lain säännökset jättävät sen soveltajalle mahdollisuuden harkita, onko rikos luonteeltaan poliittinen. Pykälän 2 momentissa kuitenkin todetaan, että tahallista surmaamista tai sen yritystä, joka ei ole tapahtunut avoimessa taistelussa, ei missään tapauksessa ole pidettävä poliittisena rikoksena.

Eurooppalaisen terrorismisopimuksen määräykset taas sitovat Suomen harkintavaltaa suhteessa siihen, minkälaisia tekoja voidaan pitää poliittisina rikoksina, joista voidaan kieltäytyä luovuttamasta. Kun Suomen varauma poistetaan yleissopimuksen 1 artiklasta, Suomi ei voi enää suhteessa sopimusvaltioihin katsoa, että yleissopimuksen 1 artiklassa tarkoitettut rikokset olisivat poliittisia rikoksia. Varauksen poistaminen tulee siis rajaamaan Suomen harkintavaltaa aikaisempaa tiukemmin. Esityksen mukaan tämä ei kuitenkaan edellytä yleisen luovuttamislain 6 §:n muuttamista. Eurooppalainen terrorismisopimus on lain tasoisena Suomessa voimassa ja sitä sovellettaisiin rinnakkain yleisen luovuttamislain kanssa. Sovellettaessa yleisen luovuttamislain 6§:ää yleissopimus ohjaisi suhteessa sopimusvaltioihin sitä harkintaa, onko luovuttamispyynnön perusteena olevaa tekoa pidettävä poliittisena. Yleisen luovuttamislain 6 §:ää sovellettaisiin taas sellaisenaan suhteessa niihin valtioihin, jotka eivät ole eurooppalaisen terrorismisopimuksen sopimuspuolia. Lain säännösten ja yleissopimusten määräysten ei voida katsoa olevan ristiriidassa keskenään, joten lain säännösten muuttamiselle ei ole tarvetta, vaikka Suomen varauma poistetaan yleissopimuksen 1 artiklasta. Varauksen peruuttamisella ei ole vaikutusta rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta annetussa laissa säädettyihin muihin luovutuksen esteisiin ja luovuttamispyyntöön suostuttaessa asetettaviin ehtoihin. Näin ollen varauksen peruuttaminen ei vaikuta esimerkiksi yleisen luovuttamislain 7 §:ssä säädettyyn kieltoon luovuttaa valtioon, jossa henkilö saattaa joutua henkeään tai vapauttaan uhkaavan tai muun vainon kohteeksi taikka 8 §:ssä säädettyyn ihmillisiin syihin perustuvaan luovuttamiskieltoon.

3. Laki rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta annetun lain muuttamisesta

4 §. Pykälän 4 momentin mukaan henkilö, joka vieraassa valtiossa on tuomittu 1—3 momentissa tarkoitettunlaisesta teosta, saadaan luovuttaa vain, jos sovitamatta oleva seuraamus käsittää vähintään neljän kuukauden vapaudenmenetyksen.

Esityksessä momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että se vastaisi eurooppalaisen luovuttamisopimuksen 2 artiklan 1 kohdan toista virkettä. Kyseisen artiklan 1 kohdan mukaan luovuttamispyyntöön on suostuttava kysymyksen ollessa sellaisista rikoksista, joista saattaa pyynnön esittäneen osapuolen ja sen osapuolen, jolle pyyntö on esitetty, lain mukaan seurata yhden vuoden vapausrangaistus tai vapaudenmenetyksen käsittävä turvaamistoimenpide taikka sitä ankarampi rangaistus. Kohdan toisen virkkeen mukaan milloin rangaistustuomio tai turvaamistoimenpidettä koskeva päätös on annettu pyynnön esittäneen osapuolen alueella, määrätyn seuraamuksen kestoajan on oltava vähintään neljä kuukautta. Määräys tarkoittaa, että rangaistuksen täytäntöönpanoa koskevan pyynnön osalta lisäedellytyksenä on, että määrätyn seuraamuksen kestoaika on neljä kuukautta. Myös rangaistuksen täytäntöönpanon osalta tulee kuitenkin myös artiklan 1 kohdan ensimmäisen virkkeen edellytysten täytyä. Eurooppalaisen luovuttamisopimuksen 2 artiklan 1 kohdan toinen virke poikkeaa yleisen luovuttamislain 4 §:n 4 momentin sisällöstä siinä, että laissa käytetään käsitettä sovitamatta oleva seuraamus. Eurooppalaisessa luovuttamisopimuksessa käytetään sitä vastoin käsitettä määrätty seuraamus. Näin ollen eurooppalaisen luovuttamisopimuksen sanamuoto kattaa myös esimerkiksi sellaiset tilanteet, joissa määrätty seuraamus on ollut vähintään neljän kuukauden vapausrangaistus, mutta luovuttamista rangaistuksen täytäntöönpanoa varten pyydetään kolmen kuukauden jäännösrangaistuksen täytäntöönpanoa varten. Lain nykyinen sanamuoto taas ei mahdollista luovuttamispyynnön hyväksymistä kuin tilanteissa, joissa sovitamatta oleva seuraamus on vähintään neljän kuukauden vapaudenmenetys. Laintarkastuksen yhteydessä suomenkielisen lakiehdotuksen tekstiä nykyaikaistettiin muuttamalla 4 §:ssä oleva sana tarkoitettunlainen sanaksi tarkoitettu. Muutoksella ei ole vaikutusta ruotsinkielisen lakiehdotuksen tekstiin. Esityksen mukaan 4 §:n 4 momentin uusi sanamuoto olisi, että jka vieraassa valtiossa on tuomittu 1—3 momentissa tarkoitettusta teosta, saadaan luovuttaa vain, jos määrätty seuraamus käsittää vähintään neljän

kuukauden vapaudenmenetyksen.

4. Voimaantulo

Varaumien peruuttamiset tulevat voimaan, kun niistä on ilmoitettu tallettajana toimivalle Euroopan neuvoston pääsihteerille. Rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskevan eurooppalaisen yleissopimuksen varauman peruuttamisen vuoksi muutetaan asetusta rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskevan eurooppalaisen yleissopimuksen voimaansaattamisesta. Terrorismin vastustamista koskevaan eurooppalaiseen yleissopimukseen tehdyn varauman peruuttaminen edellyttää puolestaan terrorismin vastustamista koskevan eurooppalaisen yleissopimuksen voimaansaattamisesta annetun asetuksen muuttamista.

Laki yleisen luovuttamislain muuttamisesta ehdotetaan tulevaksi voimaan heti, kun laki on hyväksytty ja vahvistettu.

5. Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus ja käsittelyjärjestys

Varauman tekemiseen tai sellaisen peruuttamiseen tai muuttamiseen ei aikaisemmin ole pyydetty eduskunnan nimenomaista suostumusta silloinkaan, kun varauma on koskenut lainsäädännön alaan kuuluvaa tai muuta eduskunnan toimivallan piiriin kuuluvaa sopimusmääräystä. Käytännössä varauman tekemisestä on kuitenkin tehty selkoa asianomaisen sopimuksen hyväksymistä koskevassa hallituksen esityksessä.

Eurooppalaista luovuttamissopimusta eikä eurooppalaista terrorismisopimusta ole aikanaan viety eduskunnan hyväksyttäväksi, koska vuoden 1990 alkuun ulottuneen ristiriitateorian mukaan lainsäädännön alaan oli tapana lukea lähinnä vain perustuslain tai muun lain kanssa ristiriidassa olevat sopimusmääräykset. Ristiriitakriteerin perustuneessa käytännössä valtiosopimuksen ja kansallisen lainsäädännön väliset ristiriidat pyrittiin poistamaan ennen kansainväliseen velvoitteeseen sitoutumista.

Ennakkoharmonisoinnin seurauksena sopimuksen ei enää katsottu kuuluvan lainsäädännön alaan eikä sen saattamista

eduskunnan hyväksyttäväksi siten pidetty tarpeellisena. Näin meneteltiin myös yleisen luovuttamislain osalta, joka annettiin 7 päivänä heinäkuuta 1970. Eurooppalainen luovuttamissopimus saatettiin tämän jälkeen voimaan 5 päivänä elokuuta 1971 annetulla asetuksella.

Eurooppalainen terrorismisopimus saatettiin vastaavasti voimaan 9 päivänä toukokuuta 1990 annetulla asetuksella. Kummankin sopimuksen osalta tasavallan presidentin hyväksymistä varten tehdyssä yleissopimuksen hyväksymistä koskevassa esittelymuistiossa tehtiin selkoa Suomen tekemien ilmoitusten, julistusten ja varaumien sisällöstä.

Perustuslakivaliokunta on pitänyt viimeaikaisessa käytännössään asianmukaisena myös, että eduskunta antaa nimenomaisella päätöksellään suostumuksensa eduskunnan toimivallan alaan kuuluvia sopimusmääräyksiä koskevien selitysten ja julistusten antamiseen (PeVL 2/1980 vp, PeVL 28/1997 vp ja PeVL 36/1997 vp). Valiokunta piti hallituksen esityksestä laiksi joukkotuhontana pidettävän rikoksen hyväksymisestä annetun lain muuttamisesta (HE 180/1997 vp) antamassaan lausunnossa edelleen asianmukaisena, että eduskunta päättää nimenomaisesti hyväksyä eduskunnan alunperin voimaansaattamislaiilla edellyttämän varauman peruuttamisen (PeVL 36/1997 vp). Perustuslakivaliokunta katsoi myös valtiosopimusoikeutta koskevan Wienin yleissopimukseen tehdyn selityksen peruuttamisen vaativan eduskunnan hyväksymisen (PeVL 4/2001 vp).

Valtiosopimustyöryhmä katsoi ulkoasiainministeriölle 31.1.2000 jättämässään mietinnössä, että yhtenäisen käytännön vuoksi on perusteltua, että varauman tekemiseen tai selityksen tai julistuksen antamiseen sekä sellaisen peruuttamiseen tai muuttamiseen pyydetään eduskunnan nimenomainen hyväksyminen silloin, kun ne koskevat eduskunnan toimivallan piiriin kuuluvaa määräystä.

Eurooppalaisen luovuttamissopimuksen 2 artiklan 1 kohdan määräykset (rikokset, joista luovutetaan) kuuluvat lainsäädännön alaan ja edellyttävän sen vuoksi eduskunnan suostumusta. Vastaavasti eurooppalaisen terrorismisopimuksen 1 artiklan määräykset (rikokset, joita ei katsota poliittisiksi rikoksiksi) kuuluvat lainsäädännön alaan.

Tämän mukaisesti on katsottava, että eurooppalaiseen luovuttamissopimuksen 2 artiklan 1 kohtaan ja eurooppalaisen terrorismisopimuksen 1 artiklaan tehdyn varauman peruuttamiselle on pyydetty eduskunnan suostumus.

Edellä olevan perusteella ja perustuslain 94 §:n mukaisesti esitetään,

että Eduskunta hyväksyisi Pariisissa 13

päivänä joulukuuta 1957 tehdyn rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskevan eurooppalaisen yleissopimuksen 2 artiklan 1 kohtaan tehdyn ja Strasbourgissa 27 päivänä tammikuuta 1977 tehdyn terrorismin vastustamista koskevan eurooppalaisen yleissopimuksen 1 artiklaan tehdyn varauman peruuttamisen.

Samalla annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Lakiehdotus

Laki

rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta 7 päivänä heinäkuuta 1970 annetun lain (456/1970) 4 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on laissa 182/1999, seuraavasti:

4 §

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 200 _____.

Joka vieraassa valtiossa on tuomittu 1—3 momentissa tarkoitettusta teosta, saadaan luovuttaa vain, jos määrätty seuraamus käsittää vähintään neljän kuukauden vapaudenmenetyksen.

Helsingissä 23 päivänä marraskuuta 2001

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Ulkoasiainministeri *Erkki Tuomioja*

Laki

rikosentekijän luovuttamisesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta 7 päivänä heinäkuuta 1970 annetun lain (456/1970) 4 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on laissa 182/1999, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

4 §

4 §

Joka vieraassa valtiossa on tuomittu 1—3 momentissa tarkoitettunlaisesta teosta, saadaan luovuttaa vain, jos sovittamatta oleva seuraamus käsittää vähintään neljän kuukauden vapaudenmenetyksen.

Joka vieraassa valtiossa on tuomittu 1—3 momentissa *tarkoitetusta* teosta, saadaan luovuttaa vain, jos *määrätty* seuraamus käsittää vähintään neljän kuukauden vapaudenmenetyksen.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 200 .
